

SỞ NÔNG NGHIỆP VÀ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN

HƯỚNG DẪN THỰC HIỆN PHƯƠNG PHÁP KHUYẾN NÔNG CÓ SỰ THAM GIA

Đồng Hới, 05 - 2009

XÂY DỰNG VÀ LẬP KẾ HOẠCH KHUYẾN NÔNG

1. Mục tiêu và yêu cầu

Kế hoạch sau khi được lập có tính khả thi để thực hiện phù hợp với điều kiện kinh tế hộ, địa phương và khả năng đầu tư từ các nguồn kinh phí bên ngoài. Xây dựng và lập kế hoạch khuyến nông phải dựa trên cơ sở định hướng phát triển nông nghiệp chung của ngành, mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội của từng địa phương, nhu cầu của người dân và định hướng theo thị trường.

Xây dựng và lập kế hoạch khuyến nông được tiến hành thường xuyên hàng năm và dựa trên các nhu cầu cơ bản và cấp thiết của nông dân, tránh việc áp đặt trong khi xây dựng và lập kế hoạch khuyến nông ở cơ sở.

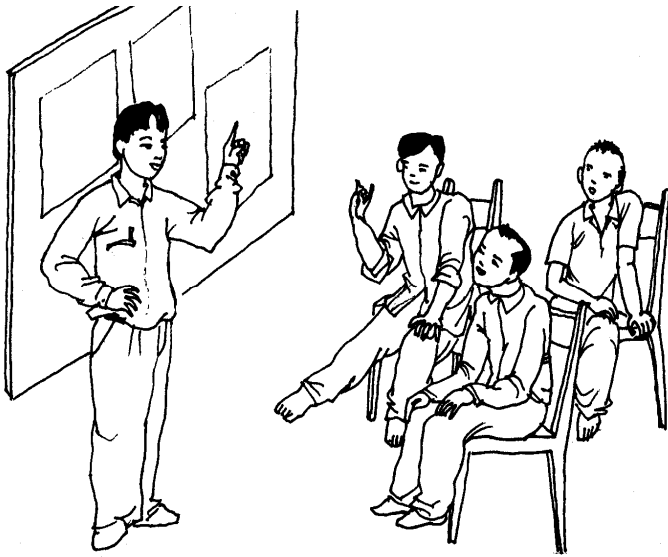
2. Các bước xây dựng và lập kế hoạch khuyến nông có sự tham gia

Bước 1: Tổ chức hội nghị xây dựng và lập kế hoạch

Thành phần tham gia: Gồm đại diện lãnh đạo chính quyền địa phương, thôn, bản, cán bộ chuyên môn và nông dân chủ chốt. Bao gồm cả cán bộ hỗ trợ từ các chương trình, dự án (nếu có).

Nội dung hội nghị:

Chuẩn bị kỹ về các hoạt động khuyến nông cần thiết liên quan đến địa phương trước khi đưa ra thảo luận thống nhất trong cuộc họp.

Địa điểm và thời gian hội nghị:

Chọn hội trường thôn, xã gần nơi ở của các hộ nông dân tham gia với thời gian rảnh rỗi của họ để tỷ lệ nông dân tham gia đạt cao nhất.

Người thực hiện:

Thông thường người chủ trì và thư ký là đại diện chính quyền địa phương, người hướng dẫn thảo luận là cán bộ khuyến nông tham gia hỗ trợ

Bước 2: Tiến hành xây dựng nhu cầu

Xác định các hoạt động cấp thiết chính, dựa trên nhu cầu của nông dân và định hướng theo thị trường, sắp xếp ưu tiên để đưa ra các hướng thực hiện có liên quan đến công tác khuyến nông.

Đánh giá thực trạng của địa phương.

Mô tả các hoạt động cụ thể và rõ ràng.

Xác định các mục tiêu cụ thể, mục tiêu ngắn hạn và mục tiêu dài hạn.

Đưa ra các giải pháp để thực hiện.

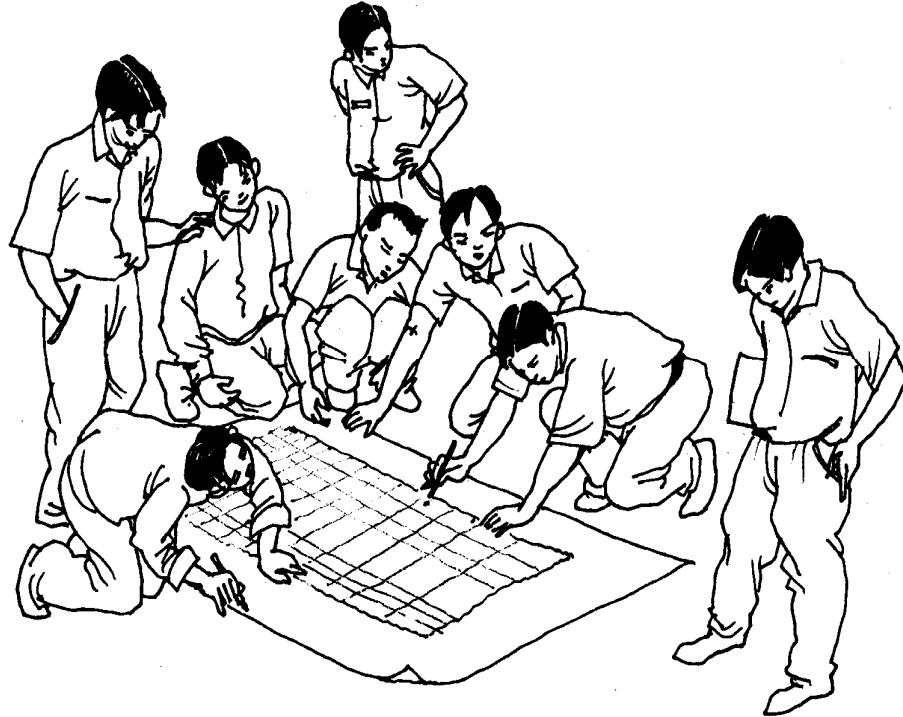
Dựa trên các giải pháp trên, đề ra các hoạt động cụ thể để thực hiện trong kế hoạch.

Bước 3: Lựa chọn các hoạt động ưu tiên để đưa vào kế hoạch

Theo trình tự thực hiện của **bước 2**, lựa chọn có ưu tiên các hoạt động khuyến nông để đưa vào bản kế hoạch.

Hướng dẫn cách thực hiện:

- Chia thành từng nhóm nông dân để thảo luận.
- Sử dụng các văn phòng phẩm như giấy A₀, bút màu, biểu đồ, sơ đồ, sa bàn, lịch thời vụ...
- Các nhóm thảo luận và thống nhất ý kiến và ghi trên giấy A₀ để các thành viên trong nhóm đóng góp xây dựng.

Ví dụ: Thực trạng sản xuất nông nghiệp của thôn A

Các hoạt động	Thực trạng	Mục tiêu	Các giải pháp
Trồng lúa	- Giống cũ đã thoái hoá..... - Thiếu kỹ thuật	- Sử dụng giống có năng suất cao - Nâng cao kỹ thuật trong sản xuất lúa	- Chọn lọc hoặc đưa bộ giống mới phù hợp để thay thế - Tập huấn kỹ thuật, tổ chức tham quan....
Trồng ngô	.....	.....	.....
Chăn nuôi lợn	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....

Ví dụ: Kế hoạch khuyến nông thôn A năm 2012

Các hoạt động	Số hộ tham gia	Người chủ trì	Địa điểm	Thời gian	Hỗ trợ kỹ thuật và kinh phí
1. Tập huấn kỹ thuật: - Chăn nuôi lợn. - Kỹ thuật trồng tiêu					
2. Xây dựng mô hình trình diễn - Mô hình trồng trọt Trồng lúa - Mô hình chăn nuôi Gà thả vườn - Mô hình lâm nghiệp Tre măng					
3. Tham quan hội thảo đầu bờ - Tham quan mô hình lúa lai					
.....					

Bước 4: Tổng hợp và hoàn thiện bản kế hoạch của địa phương

Bản kế hoạch của thôn, bản sau khi đã có ý kiến đóng góp của người dân, nhóm công tác sẽ hoàn thiện và gửi về Trạm khuyến nông hoặc Phòng kinh tế huyện có trách nhiệm xem xét và phê duyệt. Có vấn đề cần sửa đổi sẽ thảo luận và giải thích với thôn để đưa kế hoạch vào hoạt động.

Đánh giá tác động của việc lập kế hoạch khuyến nông: Xác định nhu cầu thị trường và nhu cầu của người nông dân

STT	Nội dung theo dõi đánh giá	Mục tiêu và các chỉ tiêu định tính	Cấp tác động	Chỉ tiêu tác động	Phương pháp xác định
1	Xác định nhu cầu thị trường đối với các nông sản	Lập danh sách dài các nông sản và lập danh sách ưu tiên theo nhu cầu thị trường và theo tiềm năng tăng thu nhập cho người nông dân	Đầu ra	Danh sách dài các nông sản hiện có	Lập danh sách dài; xác định ưu tiên theo thị trường
2	Xác định ưu tiên về phát triển	Rà soát Kế hoạch phát triển KT-XH 5 năm về các ưu tiên phát triển của tỉnh, huyện và xã	Đầu ra	danh sách dài, được điều chỉnh theo ưu tiên phát triển	Lập danh sách dài, theo thị trường và ưu tiên phát triển
3	Xác định nhu cầu của người nông dân	Đánh giá nhu cầu tập huấn của thôn bản/hộ gia đình theo các tiêu chí sau:: - Các hoạt động khuyến nông đáp ứng nhu cầu của người dân địa phương - Các hoạt động khuyến nông đảm bảo an ninh lương thực hoặc sản xuất theo định hướng của thị trường	Đầu ra	Trên 70% số người được phỏng vấn thống nhất về ưu tiên tập huấn. Khoảng 50% số người được phỏng vấn là đàn ông, 50% là phụ nữ Trên 50% số người được phỏng vấn thống nhất về sản xuất theo thị trường đối với các sản phẩm cụ thể	Danh sách ngắn các chủ đề tập huấn khuyến nông, dựa trên nhu cầu thị trường, các ưu tiên phát triển và nhu cầu của người nông dân
4	Các gói tập huấn về PAEM	Trung tâm KN-KL xây dựng hoặc áp dụng các gói tập huấn PAEM phù hợp với nhu cầu và các ưu tiên tập huấn của người nông dân	Sử dụng đầu ra	Các tài liệu khuyến nông có sự tham gia và các tài liệu tập huấn được trình bày rõ ràng, có chất lượng, khoa học và đổi mới liên quan đến khuyến nông có sự tham gia	Bản in tài liệu và các cuộc thi cho các KNV
5	Tác động của PAEM đối với các quy trình lập kế hoạch khác	Tăng dân chủ cơ sở và nâng cao nhận thức của người dân Thể hiện tầm ảnh hưởng lên các quy trình lập kế hoạch khác của địa phương	Lợi ích gián tiếp	Phương pháp có sự tham gia được áp dụng cho tất cả 100% các hoạt động của địa phương. Trên 70% người dân địa phương thống nhất với phương pháp lập kế hoạch mới.	Điều tra nhanh cuối các đợt tập huấn

TẬP HUẤN KỸ THUẬT CÓ SỰ THAM GIA

1. Mục tiêu và yêu cầu

Nội dung phù hợp với nhu cầu của người dân, dễ hiểu, dễ áp dụng kiến thức vào sản xuất và truyền đạt cho người nông dân khác.

Giảng viên cần phải nắm được phương pháp tập huấn cho người lớn tuổi, áp dụng phương pháp tập huấn có sự tham gia của người dân có kỹ năng truyền đạt, kích thích sự tham gia của học viên.

Lấy người dân làm trung tâm của lớp học, Khuyến nông viên xã/giảng viên chỉ là người hướng dẫn và hỗ trợ.

Sử dụng các giáo cụ trực quan, kết hợp lý thuyết với thực hành, áp dụng tập huấn có tài liệu cũng như học ngay trên đồng ruộng.

2. Các bước thực hiện một khóa tập huấn có sự tham gia

Bước 1. Xây dựng kế hoạch bài giảng (Soạn giáo án)

Xây dựng kế hoạch bài giảng hay giáo án phải chi tiết, cụ thể và sử dụng giáo án như một tài liệu hướng dẫn tập huấn trong suốt quá trình tập huấn.

Các bước xây dựng giáo án là:

- Xác định tên mục trình và các mục tiêu học tập
- Chuẩn bị nội dung của mục trình
- Xác định tổng thời gian của mục trình và phân chia thời gian cho từng phần.
- Xác định phương pháp sư phạm sẽ được áp dụng và phương pháp tổ chức.
- Chuẩn bị các giáo cụ trực quan, các mẫu ví dụ cũng như các mô hình nếu có để tham quan mô hình trong quá trình tập huấn

- Miêu tả tỉ mỉ các nội dung giảng gắn liền với từng phương pháp cụ thể

Để chuẩn bị giáo án có 2 cách:

Cách thứ nhất là soạn phiếu đồng thời với soạn nội dung bài giảng, khi đó chuẩn bị giáo án được tiến hành song song với nội dung.

Cách thứ hai là soạn riêng, nghĩa là khi phần nội dung đã sẵn sàng. Nhưng dù chọn giải pháp nào thì các thông tin trình bày trong giáo án cũng như nhau.

Ví dụ: Mẫu kế hoạch bài giảng sau:

Tên bài giảng:			
Mục tiêu bài giảng: Sau khi kết thúc chuyên đề/ bài giảng này, học viên sẽ học/hiểu/thực hành/ứng dụng... được các nội dung sau - Nội dung 1 - Nội dung 2			
Nội dung chính của buổi tập huấn: - Nội dung 1 - Nội dung 2			
Nội dung	Phương pháp	Thời gian dự tính	Tài liệu
Khởi động, ôn bài	Sử dụng các trò chơi Câu hỏi ôn bài lần trước: Các anh chị bác có nhớ tuần trước chúng ta trao đổi về nội dung gì không?	5 phút	
Giới thiệu nội dung bài giảng	Động não + thuyết trình <u>Câu hỏi động não/ thuyết trình</u>	10 phút	
Nội dung 1	Thực hành/ Làm mẫu/Thuyết trình	60 phút	
Giải lao	Văn nghệ, chơi trò chơi	15 phút	
Nội dung 2	Thực hành/ Làm mẫu/Thuyết trình	60 phút	
Kiểm tra HV và tổng kết lại bài giảng (25 phút) - Tập huấn viên mời học viên nhắc lại nội dung đã học. - Sau khi học viên đã nhắc lại, tập huấn viên nhấn mạnh các nội dung quan trọng. - Thời gian cho các câu hỏi và trả lời			

Đánh giá buổi học, chào hỏi (05 phút)

☞ *95% Thành công của khoá tập huấn phụ thuộc vào việc soạn giáo án!*

Bước 2. Các hoạt động đầu tiên của khóa tập huấn

- Đón tiếp học viên
- Thông báo các vấn đề về hậu cần
- Thông báo mục tiêu của khoá học
- Làm quen giữa các học viên, tập huấn viên
- Bắt đầu nội dung tập huấn đầu tiên

Bước 3: Tìm hiểu mong muốn và nhu cầu của học viên

- Đánh giá lại nhu cầu của học viên trước khi đi vào bài giảng. Đối chiếu nhu cầu tập huấn của học viên với nhu cầu của khoá tập huấn.

- Thu thập bằng các thẻ màu hoặc bằng cách đặt câu hỏi trực tiếp cho học viên. Giảng viên tổng hợp và đưa ra kết luận có liên quan đến nội dung tập huấn của khoá học.

Bước 4: Tiến hành tập huấn

- Sử dụng giáo án cho việc tập huấn
- Áp dụng các phương pháp và kỹ năng tập huấn theo phương pháp khuyến nông có sự tham gia như sau:

- Phương pháp tập huấn:

Giảng bài có giáo cụ trực quan

Thảo luận nhóm nhỏ

Động não

Làm mẫu, hướng dẫn thực hành

Quan sát mô hình

Tư vấn cá nhân và tư vấn nhóm

Phương pháp nông dân trao đổi với nông dân

- Kỹ năng tập huấn

Chuẩn bị cho khoá tập huấn

Sử dụng văn phòng phẩm

Đứng trước đám đông

- *Kỹ năng truyền đạt*

Sử dụng câu hỏi và truyền thông 2 chiều.

Sử dụng tài liệu và giáo cụ trực quan

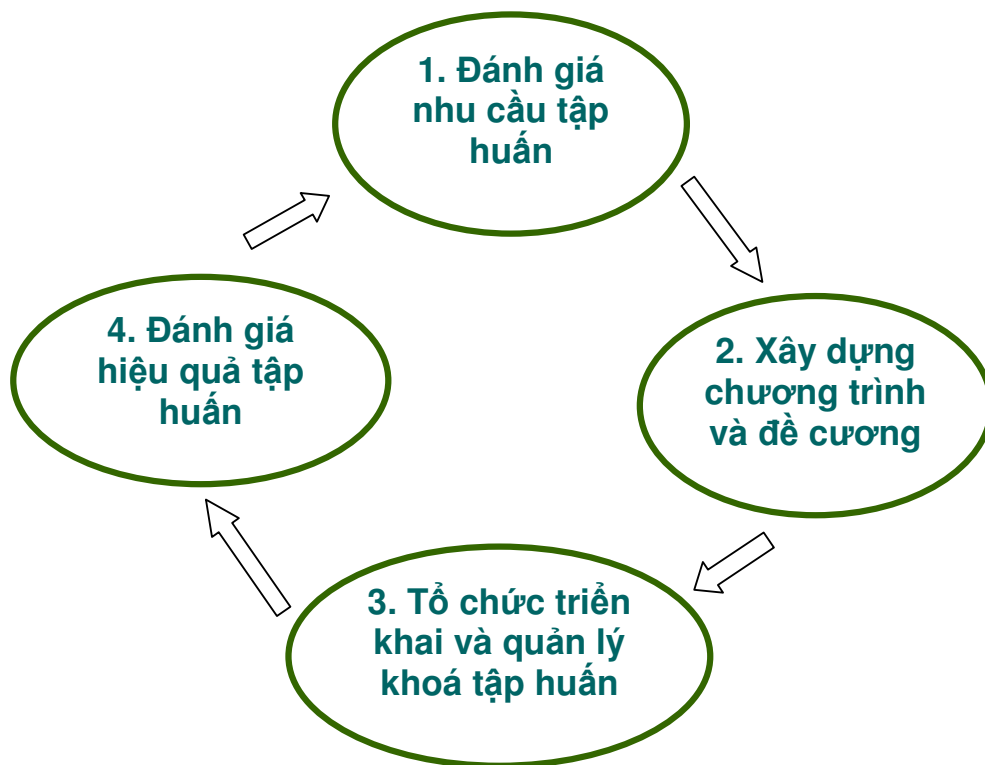
Sử dụng và khai thác kiến thức và kinh nghiệm của người dân bản địa

Lắng nghe

Quan sát

Góp ý và nhận góp ý

Xử lý các tình huống khó trong tập huấn

Bước 5: Đánh giá kết quả học tập và kết thúc bài học

- Tập huấn viên có thể yêu cầu một số học viên làm mẫu lại để khẳng định kết quả học tập của họ. Cố gắng giải đáp thắc và nhắc lại một số điểm quan trọng trong bài giảng.

- Đánh giá học viên

- Đánh giá giảng viên
- Đánh giá các nội dung tập huấn
- Đánh giá hiệu quả của khoá tập huấn

- Nội dung đánh giá:

Kiến thức sẵn có và nhu cầu đào tạo của học viên.

Sự tiếp thu kiến thức, trình độ và khả năng áp dụng của học viên.

Sự tham gia của học viên, thái độ của họ, quan hệ với tập huấn viên và với bạn học.

Mong muốn của học viên sau khoá tập huấn.

- Phương pháp đánh giá:

Kiểm tra viết bằng bảng câu hỏi chuẩn bị trước.

Kiểm tra vấn đáp bằng cách đối thoại, trao đổi, phỏng vấn, đóng vai, thuyết trình cá nhân, thuyết trình theo nhóm, v.v.

Đánh giá thực hành: Thông qua thăm thực tế sản xuất, quan sát, kiểm tra kỹ năng thực hành, điều tra, gặp gỡ và trao đổi.

- Yêu cầu của một công cụ đánh giá

Có thang điểm và hoặc đáp án tương ứng làm cơ sở cho kết quả đánh giá.

Đáng tin cậy do đã được thử nghiệm trước và có giá trị (phản ánh chính xác trình độ học viên, phản ánh tốt mục tiêu đào tạo...).

Khách quan.

Có tính khả thi.

Ngắn gọn và dễ hiểu

Đánh giá tác động lớp tập huấn khuyến nông với phương pháp khuyến nông có sự tham gia

STT	Nội dung theo dõi đánh giá	Mục tiêu và các chỉ tiêu định tính	Cấp tác động	Chỉ tiêu tác động	Phương pháp xác định
1	Tác động đối với giảng viên, KNV xã	Nâng cao năng lực của giảng viên, KNV xã	Sử dụng đầu ra	KNV xã được tập huấn theo các tài liệu mới nhất về PAEM 100% giảng viên sử dụng các tài liệu PAEM khi tập huấn Chia nhóm và thảo luận nội dung tập huấn Giảng viên nêu vấn đề và tìm giải pháp cùng với học viên	Cuộc thi cho KNV xã Điều tra nhanh cuối các đợt tập huấn
2	Cải thiện các dịch vụ theo nhu cầu của người nông dân	Tiến hành tập huấn về PAEM dựa trên danh sách ngắn các nhu cầu của người nông dân	Đầu ra	6 khoá tập huấn PAEM mỗi năm tại mỗi huyện (6 huyện) của Quảng Bình, mỗi khoá có khoảng 30 học viên tham gia Trung bình có 50% học viên là đàn ông, 50% học viên là phụ nữ Trên 90% học viên hiểu nội dung tập huấn Các học viên xác nhận các chủ đề tập huấn phù hợp với nhu cầu của họ	Báo cáo thực hiện và đánh giá mô hình
3	Tác động đối với các học viên	Tăng hiệu quả học tập sử dụng PAEM, tăng kiến thức về kỹ thuật sản xuất	Sử dụng đầu ra	Ít nhất 50% nông dân áp dụng kỹ thuật được tập huấn trong vụ thứ 1. Trên 70% nông dân áp dụng kỹ thuật được tập huấn trong vụ thứ 2 Ít nhất 90% nông dân áp dụng kỹ thuật mới khẳng định duy trì độ màu của đất	Điều tra đối với các học viên tham gia các khoá học sau 1 năm
4	Tác động đối với các học viên	Tăng năng suất nông nghiệp, tăng thu nhập từ nông nghiệp	Lợi ích trực tiếp	60% nông dân áp dụng các kết quả tập huấn và tăng thu nhập từ nông nghiệp ít nhất là 5% (so với tỉ lệ lạm phát)	Điều tra đối với các học viên tham gia các khoá học sau 1 năm
5	Phổ biến rộng rãi	Xoá đói giảm nghèo ở nông thôn, song vẫn duy trì được độ màu của đất	Lợi ích gián tiếp	Ở các xã thí điểm, 30% nông dân học hỏi và áp dụng các kỹ thuật nông nghiệp mới từ các học viên tham gia các khoá tập huấn PAEM (trao đổi kinh nghiệm giữa nông dân với nông dân)	Điều tra ngẫu nhiên tại các xã thí điểm 1 năm sau khi tổ chức tất cả các đợt tập huấn PAEM

THỰC HIỆN MÔ HÌNH CÓ SỰ THAM GIA

1. Mục tiêu và yêu cầu

Nông dân dễ dàng tiếp cận với những tiến bộ khoa học kỹ thuật mới và áp dụng có hiệu quả vào sản xuất để nâng cao thu nhập và đời sống.

Quy mô mô hình phù hợp với đặc điểm sản xuất thực tế địa phương, loại mô hình chuyển giao tiến bộ kỹ thuật mới hay nhân rộng trong sản xuất. Mô hình được thực hiện tại ruộng/ chuồng/ trại của nông dân.

Mô hình phải xuất phát từ nhu cầu của người dân (nông dân tự nguyện tham gia thực hiện mô hình), gắn liền với thị trường tiêu thụ sản phẩm và có khả năng nhân rộng.

2. Phương pháp thực hiện mô hình khuyến nông có sự tham gia.

2.1. Chọn địa điểm

Gần nơi thôn xóm, khu dân cư dễ đi lại, tổ chức hội thảo đầu bờ tham quan, học hỏi của người dân.

Chọn ruộng, chuồng của nông dân trực tiếp tham gia mô hình để thực hiện.

2.2. Chọn nông dân tham gia

Tự nguyện tham gia, trực tiếp thực hiện, theo dõi, ghi chép phân tích và đánh giá kết quả mô hình.

Mô hình do nhu cầu của nông dân đưa ra trong hội nghị xây dựng kế hoạch khuyến nông.

Số lượng nông dân tham gia thực hiện mô hình vừa phải, tùy theo từng loại mô hình, khoảng từ 20-30 nông dân/mô hình.

Trong quá trình thực hiện mô hình nông dân phải được quan sát thực tế, được hướng dẫn kỹ thuật vào những thời điểm phù hợp nhằm có biện pháp kỹ thuật tác động để đạt hiệu quả cao trong sản xuất.

Kết thúc mô hình nông dân được hướng dẫn đứng ra tổ chức hội thảo đầu bờ, đánh giá kết quả và khuyến cáo nhân rộng cho nông dân khác.

2.3. Đối với cán bộ khuyến nông

Cùng với nhóm nông dân xây dựng kế hoạch triển khai thực hiện mô hình và bàn bạc thống nhất về thời gian, cách tiến hành, phân công trách nhiệm với các nông dân tham gia... để thực hiện mô hình đạt kết quả tốt.

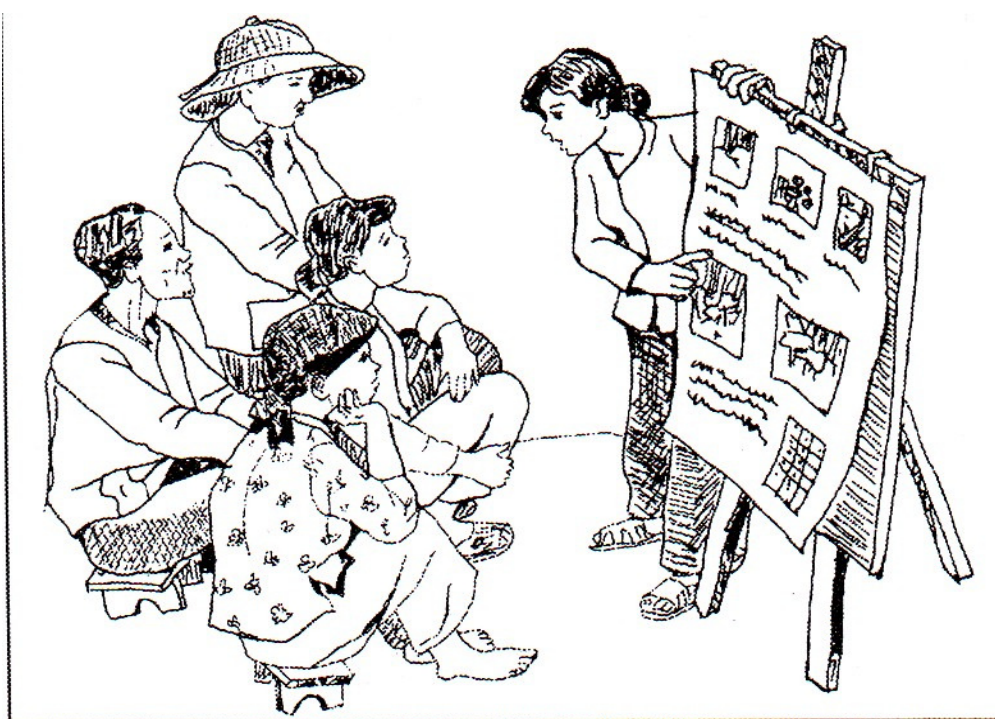
Thường xuyên theo dõi, kiểm tra và hướng dẫn nông dân thực hiện đầy đủ các nội dung, yêu cầu của mô hình, hướng dẫn kỹ thuật, ghi chép, đánh giá kết quả và tổ chức tham, quan học tập để nhân rộng mô hình trong sản xuất.

Thông thường việc thực hiện mô hình khuyến nông có sự tham gia bao gồm có 08 bước sau:

Bước 1: Chuẩn bị cho cuộc họp bản đầu tiên

Cán bộ khuyến nông cần hỗ trợ thôn bản trong chuẩn bị cuộc họp về:

Ngày giờ, địa điểm họp thôn bản.

Thành phần mời (Chú ý sự cân bằng về giới).

Ai có trách nhiệm mời họp.

Mục tiêu và nội dung cuộc họp.

Những tài liệu cần thiết phải chuẩn bị (Kế hoạch khuyến nông, ...).

Những thông tin về các nguồn hỗ trợ (Kỹ thuật, vật tư, vốn, vv...).

Bước 2: Tổ chức cuộc họp đầu tiên

Tiến hành họp thôn bản lần đầu:

- Trưởng thôn, bản chủ trì cuộc họp
- Bầu thư ký cuộc họp
- Thời gian họp không nên kéo dài

Chỉ thảo luận những nội dung đã chuẩn bị trước

Lựa chọn những hộ nông dân tham gia thực hiện mô hình

Kết thúc cuộc họp phải có biên bản và được thông qua người dân.

Bước 3: Họp nhóm nông dân được lựa chọn xây dựng mô hình

Gồm những nội dung chính:

- Cùng các hộ nông dân thống nhất xác định địa điểm, diện tích xây dựng mô hình khuyến nông.

- Thoả thuận và ký cam kết với từng hộ tham gia thực hiện mô hình.

- Hướng dẫn kỹ thuật xây dựng mô hình, bao gồm:

Phương pháp chọn mô hình

Kỹ thuật, thời vụ

Kỹ thuật gieo trồng, chăm sóc, phòng trừ sâu bệnh....

- Hướng dẫn sổ ghi chép
- Xây dựng kế hoạch thăm mô hình

Bước 4 : Cùng nông dân thiết lập mô hình

Căn cứ vào kế hoạch thời vụ (cơ cấu đàn gia súc gia cầm) của huyện, xã thoả thuận giữa cán bộ khuyến nông xã và các hộ nông dân để chọn thời vụ.

Cán bộ khuyến nông cùng ban quản lý thôn bản đến từng hộ nông dân xem xét các hoạt động:

Chuẩn bị đất (chuồng trại)

Cung cấp dịch vụ đầu vào (*giống, phân bón, thức ăn, vật tư khác...*)

Kiểm tra việc tiến hành xây dựng mô hình (*mô hình có đạt yêu cầu khách quan không, các khó khăn cần hỗ trợ...*)

Cắm bảng tên, nội dung mô hình tại ruộng (đầu chuồng).

Bước 5: Theo dõi mô hình (cán bộ KN cùng với bà con nông dân)

Gồm các hộ làm mô hình và mời các hộ quan tâm đến mô hình tham gia.

Cùng người dân thảo luận những khó khăn trong quá trình thực hiện.

Hỗ trợ nông dân ghi chép những thông tin về tình hình sinh trưởng, phát triển trong từng giai đoạn của cây trồng, vật nuôi. Các biện pháp kỹ thuật áp dụng cho mô hình...

Đây là công việc quan trọng giúp người dân cùng nhau thảo luận đưa ra các kết luận sẽ được đưa ra thảo luận tiếp trong hội thảo đầu bờ.

Làm cơ sở cho cán bộ khuyến nông xã ghi chép, báo cáo lên trạm khuyến nông xây dựng, chỉnh sửa tài liệu kỹ thuật phù hợp hơn cho mỗi loại cây trồng, vật nuôi tại mỗi địa phương và biện pháp kỹ thuật áp dụng .

Bước 6: Lập kế hoạch chuẩn bị hội thảo đầu bờ

Kế hoạch tổ chức hội thảo đầu bờ: Khi chuẩn bị đến thời điểm thu hoạch, xuất bán gia súc gia cầm, đây cũng là thời điểm thích hợp để trình diễn với tất cả mọi người dân trong thôn bản và những hộ nông dân ở các thôn bản khác về kết quả mô hình. Cuộc hội thảo đầu bờ phải được lập kế hoạch trước (chú ý sự cân bằng về giới).

Cán bộ khuyến nông hỗ trợ hộ nông dân làm mô hình chuẩn bị:

Danh sách các hộ mời tham gia hội thảo.

Thời gian, địa điểm tổ chức hội thảo.

Trình bày kết quả mô hình (chuẩn bị trước các yếu tố đầu vào).

Chuẩn bị các câu hỏi thảo luận.

Sổ ghi chép các đợt kiểm tra thực địa.

Chuẩn bị bảng biểu trên giấy A₀ với các kết quả thu được từ tất cả mô hình (đầu vào, đầu ra, chi phí, lợi nhuận).

Bước 7: Tiến hành hội thảo đầu bờ - báo cáo kết quả mô hình

Đây là thời điểm quan trọng nhất trong khuyến nông có sự tham gia vì đó là lúc người nông dân đánh giá mô hình so với kỹ thuật cũ. Người dân tự rút ra kết luận cũng

như bài học kinh nghiệm mà họ có được từ những gì vừa thực hiện trên đồng ruộng (chuông) của họ.

Người nông dân chịu trách nhiệm thực hiện mô hình sẽ báo cáo lại về kết quả mô hình với những người không thể tới dự.

Hội thảo nên tổ chức vào thời điểm thu hoạch.

Cán bộ khuyến nông cùng nông dân tính toán sản lượng, hiệu quả

Tính toán và cân đối tổng chi phí và giá trị bán ra thị trường.

Cùng mọi người trong hội thảo, thảo luận hiệu quả thực tế của mô hình, đưa ra các kết luận khuyến cáo.

Báo cáo kết quả cuối cùng cho mô hình.

Bước 8: Đánh giá tác động mô hình

Đây là bước quan trọng và mới trong việc tổ chức thực hiện mô hình. Đánh giá tác động mô hình sau khi đã thực hiện mô hình sau 1 thời gian ngắn; ví dụ như sau 1 vụ, 3 tháng hay 6 tháng.

Nội dung đánh giá

- Thái độ của nông dân
- Hiệu quả của việc áp dụng mô hình
- Tỷ lệ nhân rộng/ áp dụng kỹ thuật của mô hình
- Thái độ của nông dân về mô hình

Phương pháp đánh giá:

- Sử dụng bảng câu hỏi để phỏng vấn
- Đánh giá bằng cách quan sát
- Sử dụng các phương pháp điều tra, tổng hợp...

Đánh giá tác động thực hiện mô hình

STT	Nội dung theo dõi đánh giá	Mục tiêu và các chỉ tiêu định tính	Cấp tác động	Chỉ tiêu tác động	Phương pháp xác định
1	Thực hiện các mô hình thí điểm	Căn cứ theo nhu cầu của thị trường đối với các sản phẩm cụ thể, theo ưu tiên phát triển, theo nhu cầu của người nông dân, các mô hình trình diễn sẽ được thực hiện với sự tham gia tối đa của nông dân	Đầu ra	Tùy theo năng lực kỹ thuật và tài chính, vào đóng góp của người dân và sự hỗ trợ có thể từ các dự án, mỗi năm thực hiện, theo dõi và đánh giá từ 4 - 6 mô hình nhỏ tại mỗi huyện (6 huyện) của Quảng Bình. Các mô hình phải đơn giản, nhỏ và có thể được người dân nhân rộng sử dụng nguồn lực của họ	Báo cáo đánh giá về mô hình
2	Hỗ trợ các cộng đồng địa phương	Chính quyền, đoàn thể trực tiếp theo dõi việc triển khai mô hình tại địa phương (hoặc có thể tham gia thực hiện mô hình)	Sử dụng đầu ra	100% các hoạt động và chính sách được phê duyệt và có sự chỉ đạo của chính quyền địa phương	Thư cam kết của UBND huyện, xã
3	Sự tham gia và tính tự chủ của người nông dân	Nông dân tham gia thực hiện mô hình nhiệt tình. Hiểu biết nội dung kỹ thuật và áp dụng trong sản xuất của mô hình.	Sử dụng đầu ra	Hơn 90% nông dân tham gia trực tiếp tại hiện trường Nông dân giữ sổ theo dõi để ghi kết quả các mô hình Trên 70% nông dân tham gia mô hình áp dụng các kỹ thuật trồng trọt và chăn nuôi	Sổ theo dõi của nông dân, Báo cáo đánh giá về mô hình
4	Năng lực của cán bộ hỗ trợ	Cán bộ hỗ trợ cấp tỉnh và huyện có khả năng hướng dẫn KNV xã thực hiện mô hình KNV xã có thể hướng dẫn nông dân thực hiện mô hình	Sử dụng đầu ra	Nông dân đánh giá KNV xã, KNV xã đánh giá cán bộ hỗ trợ. Căn cứ theo đánh giá dưới-lên, 100% cán bộ hỗ trợ và KNV xã có khả năng hướng dẫn thực hiện và đánh giá mô hình	Tài liệu đánh giá, Báo cáo đánh giá mô hình
5	Tác động đối với người nông dân tham gia mô hình	Tăng năng suất nông nghiệp, tăng thu nhập từ nông nghiệp	Lợi ích trực tiếp	60% nông dân tham gia trực tiếp vào mô hình tăng thu nhập từ nông nghiệp ít nhất là 5% (so với tỉ lệ lạm phát)	Điều tra đối với các học viên tham gia các khoá học sau 1 năm
6	Phổ biến rộng rãi	Xoá đói giảm nghèo ở nông thôn, song vẫn duy trì được độ màu mỡ của đất	Lợi ích gián tiếp	Đối với mỗi mô hình, ít nhất có 100 nông dân tham quan và học tập các kỹ thuật mới từ mô hình (trao đổi giữa nông dân - nông dân)	Điều tra ngẫu nhiên tại các xã thực hiện mô hình 1 năm sau khi mô hình kết thúc

ĐÁNH GIÁ HOẠT ĐỘNG KHUYẾN NÔNG

1. Mục tiêu và yêu cầu

Xem xét quá trình tổ chức triển khai, kết quả cũng như tác động ảnh hưởng của các hoạt động khuyến nông đối với đời sống kinh tế xã hội tại địa phương, từ đó đề ra hướng khắc phục những tồn tại và phát triển những kết quả tích cực của hoạt động khuyến nông.

Tất cả các hoạt động liên quan đến khuyến nông trong địa phương đều thực hiện việc đánh giá làm cơ sở chỉ đạo, tổng kết các hoạt động và định hướng kế hoạch cho thời gian tiếp theo.

Sử dụng nhiều biện pháp, công cụ khác nhau và nhiều đối tượng để cùng đánh giá một hoạt động nhằm tăng tính khách quan và chính xác tài liệu đánh giá.

2. Nội dung và phương pháp đánh giá hoạt động khuyến nông có sự tham gia

2.1. Nội dung đánh giá hoạt động khuyến nông có sự tham gia

Ở địa phương có nhiều hoạt động khuyến nông khác nhau, tuy nhiên cần tập trung vào các hoạt động chính sau đây.

Đánh giá việc tổ chức các lớp tập huấn cho nông dân, bao gồm cả trong quá trình đang thực hiện cũng như tác động của kết quả tập huấn, nội dung đánh giá bao gồm:

- Phương pháp tập huấn, áp dụng phương pháp tập huấn “truyền thống” hay “phi chính quy”, bố trí chỗ ngồi...
- Đối tượng nông dân tham gia, giới tính, nhu cầu tập huấn của các đối tượng.
- Mức độ phù hợp của địa điểm tổ chức lớp, điều kiện, cơ sở vật chất...
- Hình thức và nội dung tài liệu, mức độ sử dụng các công cụ hỗ trợ.
- Kết quả kiểm tra nhận thức của nông dân sau khi được tập huấn.
- Số nông dân được tập huấn đã áp dụng kiến thức vào sản xuất.

- Thu nhập của nông dân tăng thêm nhờ áp dụng kiến thức tập huấn.

Đánh giá việc triển khai mô hình và tác động của mô hình trong sản xuất, nội dung đánh giá bao gồm:

- Mức độ phù hợp với việc lập kế hoạch xác định nhu cầu từ phía người dân đưa ra trước đó. Quy mô và thể loại mô hình.

- Đối tượng tham gia thực hiện mô hình và nhu cầu của đối tượng đối với mô hình. Số lượng nông dân trực tiếp tham gia.

- Tính phù hợp của địa điểm thực hiện mô hình như chủ quản lý mô hình, thuận tiện giao thông, trung tâm thôn bản, tiện lợi cho việc tham quan, học tập...

- Hiệu quả kinh tế, xã hội và môi trường của mô hình.

- Số hộ nông dân áp dụng kết quả mô hình, thu nhập tăng nhờ áp dụng mô hình mới.

Đánh giá công tác lập kế hoạch khuyến nông có sự tham gia, các nội dung đánh giá bao gồm:

- Nguồn gốc xuất xứ của các hoạt động khuyến nông tại địa phương, ai là người quyết định đưa ra các hoạt động.

- Đối tượng tham gia lập kế hoạch, tỷ lệ nông dân được tham gia.
- Mức độ phù hợp của các hoạt động khuyến nông với nhu cầu của người dân, nâng cao kiến thức khoa học kỹ thuật, thị trường tiêu thụ sản phẩm, khả năng nhân rộng kết quả các hoạt động.

2.2. Phương pháp đánh giá hoạt động khuyến nông có sự tham gia

Để đánh giá một hoạt động khuyến nông, cần sử dụng tổng hợp các công cụ và phương pháp sau:

- Xây dựng phiếu điều tra, thu thập thông tin, tổng hợp và đánh giá kết quả điều tra.
- Đánh giá bằng phỏng vấn trực tiếp những cá nhân/ nhóm liên quan.

Thông qua thảo luận, phỏng vấn nhóm.

- Khảo sát tình hình tại nông hộ và địa phương.
- Quan sát, ghi hình...

Để đánh giá bất kỳ hoạt động nào cũng phải xây dựng các loại mẫu phiếu điều tra, sau đây là ví dụ phiếu điều tra đánh giá mô hình khuyến nông có sự tham gia

ĐÁNH GIÁ TÁC ĐỘNG MÔ HÌNH THEO PAEM

Tên mô hình: .....

Địa điểm thực hiện: Thôn.....Xã.....

Thời gian thực hiện: Từ ..... đến.....

Khuyến nông viên xã phụ trách.....

Trả lời các câu hỏi phỏng vấn:

1. Sản phẩm của mô hình có căn cứ nhu cầu thị trường: Có   Không

2. Khả năng tiêu thụ: Dễ dàng   Khó tiêu thụ

3. Mục đích sử dụng sản phẩm:

Chỉ để sử dụng trong gia đình   Bán ra thị trường   Cả hai

4. Mô hình thực hiện theo ưu tiên phát triển nông nghiệp của địa phương ?

Theo thứ tự ưu tiên   Không theo thứ tự ưu tiên

5. Mô hình thực hiện theo nhu cầu của người nông dân

Dựa trên nhu cầu của người nông dân   Không dựa trên nhu cầu của nông dân

6. Địa điểm thực hiện mô hình: Do nông dân lựa chọn   Không được tham gia

7. Mức độ hỗ trợ/hướng dẫn của Khuyến nông viên xã khi thực hiện mô hình ?

Thường xuyên hỗ trợ   Hỗ trợ khi cần   Không quan tâm

8. Hỗ trợ của chính quyền, đoàn thể

a, Chính quyền

Chỉ đạo trực tiếp các hoạt động của mô hình   Chỉ quan tâm lúc triển khai

Quan tâm khi có hiệu quả   Không quan tâm chỉ đạo

b. Hội nông dân

Tham gia chỉ đạo   Có tham gia nhưng ít   Không tham gia

c. Hội phụ nữ

Tham gia chỉ đạo   Có tham gia nhưng ít   Không tham gia

9. Sự tham gia của nông dân đối với mô hình:

Tham gia nhiệt tình   Chưa nhiệt tình lắm   Không nhiệt tình

10. Hiệu quả kinh tế của mô hình

NS và SL tăng lên so với trước   NS và SL không tăng lên   NS và SL giảm đi

12. Mô hình có ảnh hưởng đến thu nhập của hộ

Tăng thu nhập   Không thay đổi   Giảm thu nhập

13. Nhân rộng mô hình

Tiếp tục thực hiện mô hình trong vụ sắp tới   Đợi sự hỗ trợ từ bên ngoài

Không triển khai mô hình nữa

14. Hỗ trợ cộng đồng

Giúp đỡ, hướng dẫn ND khác làm mô hình   Không hỗ trợ, giúp đỡ ND khác

15. Đánh giá năng lực của khuyến nông viên xã hướng dẫn thực hiện mô hình?

Đạt yêu cầu và đủ năng lực   Chưa đạt   Còn yếu

16. Tác động đối với môi trường?

Ô nhiễm môi trường   Không ô nhiễm môi trường   Ý kiến khác

Các ý kiến nhận xét, đánh giá khác:

.....
.....
.....

Người điều tra